

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Ligoń Juliusz

Author: Jacek Lyszczyzna

Citation style: Lyszczyzna Jacek. (2005). Ligoń Juliusz. W: J. Lyszczyzna, D. Rott (red.), "Słownik pisarzy śląskich. T. 1" (S. 81-83). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

i drugiej z lat 1500—1506/1507. Skompilowane w niej zostały przede wszystkim informacje dotyczące fundacji kościoła św. Michała i początków norbertanów we Wrocławiu; w dalszym ciągu sprawy natury prawnej i gospodarczej zdominowały przedstawienie innych aspektów dziejów klasztoru, ukazywanych przez pryzmat mniej lub bardziej szczegółowych żywotów poszczególnych opatów. Ponadto Liebenthal napisał bądź skopiował osiem innych dzieł (w tym *Kronikę książąt polskich*, *kronikę biskupów wrocławskich*, *Kronikę czeską Eneasza Sylwiusza Piccolominiego*, wiadomość o utopieniu duchownych w Bytomiu, żywot św. Norberta i in.).

Bibliografia

Gesta abbatum monasterii s. Vincentii. In: *Scriptores rerum Silesiacarum*. Breslau 1839, s. VII, 135—151; *Rumor de submersione sacerdotum in Bythom*. In: *Scriptores rerum Silesiacarum*. Breslau 1839, s. 149—151.

Nikolaus Liebental *Breslauer Bischofschronik*. In: L. Santifaller: *Liebentals Kopialbücher des Prämonstratenserstiftes zum Hl. Vinzenz in Breslau*. Innsbruck 1947, s. 112—124; Idem: *Nikolaus Liebental und seine Chronik der Aebte des Breslauer St. Vinzenzstiftes*. Tongerlo 1949; Idem: *Liebentals Kopialbücher des Prämonstratenserstiftes zum Hl. Vinzenz in Breslau*. Innsbruck 1947; Idem: *Quellen zur Geschichte des spätmittelalterlichen Ablaß- und Reliquienwesens aus schlesischen Archiven*. „Mitteilungen des österreichischen Staatsarchives” 1948/1949, Bd. 1, s. 20—136; L. Matusik: *Dawne dziejopisarstwo wrocławskie (do początków XVI wieku)*. „Rocznik Wrocławski” 1967/1968, T. 11/12, s. 83; N. Backmund: *Die mittelalterlichen Geschichtsschreiber des Prämonstratenserordens*. Averbode 1972, s. 199—205; R. Heck: *Główne linie rozwoju średniowiecznego dziejopisarstwa śląskiego*. „Studia Źródłoznawcze” 1977, T. 22, s. 69; W. Mrozowicz: *Średniowieczne śląskie dziejopisarstwo klasztorne*. W: *Tysiąclecie dziedzictwo kulturowe diecezji wrocławskiej*. Red. A. Barciak. Katowice 2000, s. 157; J. Kaliszuk: *Kodeks Mikołaja Liebentala*. W: „Z Badań nad Polskimi Księgozbiorami Historycznymi. Studia i Materiały”. T. 20. Red. B. Bieńkowska. Warszawa 2002, s. 47—57.

Wojciech Mrozowicz

LIGOŃ JULIUSZ (1823—1889), pisarz ludowy i działacz narodowy, z zawodu kowal.

Urodził się 23 lutego w Prądach koło Koszęcina. Po ukończeniu szkoły elementarnej i odbyciu służby wojskowej przeniósł się w połowie lat czterdziestych do Królewskiej Huty (obecnie Chorzów), gdzie podjął pracę w wyuczonym zawodzie. Następnie pracował przez 20 lat w hucie w Zawadzkiem. Zwolniony z pracy pod

zarzutem działalności wywrotowej, w 1870 r. powrócił wraz z rodziną na stałe do Królewskiej Huty. Od początku pracę zawodową łączył zarówno z intensywnym samokształceniem, czytając polską prasę i książki, jak i z działalnością społeczną i oświatową. Był kolporterem polskich druków, a w Zawadzkiem dzięki jego staraniom powstała polska biblioteka. W Królewskiej Hucie aktywnie działał w miejscowym Kółku Polskim, organizując tu także bibliotekę i kierując jej działalnością. Aktywność Ligonia stała się przyczyną szykan, m.in. ponownego zwolnienia z pracy w połowie lat siedemdziesiątych, represji policyjnych, wreszcie procesu i kary grzywny. Zatrudniony znów w hucie, w 1877 r. został okaleczony w wyniku wypadku, po którym już nie powrócił do pracy fizycznej. Nadal rozwijał działalność oświatową i polityczną, uczestnicząc m.in. w akcjach wyborczych katolickiej partii „Centrum”, z którą jednak zerwał po pewnym czasie, opowiadając się za wybieraniem wyłącznie kandydatów reprezentujących polską opcję narodową.

Od końca lat pięćdziesiątych próbował swych sił w twórczości literackiej. Pierwszym opublikowanym jego utworem był wiersz *Kilka słów do pisarzy polskich i do ludu*, wydrukowany na łamach „Gwiazdki Cieszyńskiej” w 1858 r. W latach następnych swoje wiersze i artykuły zamieszczał w prasie śląskiej, wielkopolskiej i pomorskiej oraz galicyjskiej. Współpracował m.in. ze „Zwiastunem Górnos Śląskim”, „Katolikiem”, chełmińskim „Przyjacielem Ludu” i lwowskim „Dzwonkiem”. W 1874 r. w Mikołowie Ligoń opublikował wierszowany dialog *Walka smutku z pociechą w sercu chorego człowieka, czyli myśli duszy mogące służyć ku pokrzepieniu w każdym utrapieniu*. W 1877 r. ukazał się wydany anonimowo w Bytomiu zbiór jego wierszy pt. *Piosenki zabawne, po części górnośląskie*. W dwusetną rocznicę odsieczy wiedeńskiej wyszedł drukiem w Poznaniu poemat Ligoń *Obrona Wiednia, czyli niemieckiego państwa i chrześcijaństwa przez Jana Sobieskiego, króla polskiego* (1883). Wcześniej, w latach 1878–1879, w „Gazecie Górnos Śląskiej” drukowany był jego cykl 15 gawęd historycznych poświęconych przeszłości Śląska pt. *O dawnych czasach Górnego Śląska, czyli pogadanki wieczorne pomiędzy nauczycielem, obywatelem i górnikiem*. Ligoń wspierał czynnie także rozwój teatru amatorskiego, organizując działalność takich zespołów i zasilając swym piórem ich repertuar. Napisał m.in. sztuki: *Nawrócony, czyli rozmowa dwóch młodych Górnos Ślązaków, to jest Johana Zniemczalkowskiego i Wojciecha Bogobojskiego* (1877), *Dobry syn* (1878), *Prawda zwycięża* (1878), *Los sieroty*,

czyli niewinność zwycięża (1882). Utwory te, choć cieszące się powodzeniem wśród publiczności amatorskich teatrów, miały z reguły charakter publicystyczny i dydaktyczny, podejmowały w niewyszukany literacko sposób doraźne problemy.

Twórczość Ligoń, której część pozostała w rękopisie, zaliczyć trzeba do samorodnego pisarstwa ludowego, wyrażającego szlachetne intencje narodowe i oświatowe w formie literacko wtórnej i niedoskonałej, lecz w swoim czasie cieszącego się dużą popularnością wśród czytelników na Śląsku i odgrywającego ważną rolę w upowszechnianiu polskiego czytelnictwa w tym regionie.

Ligoń zmarł 17 listopada 1889 r. w Królewskiej Hucie.

Bibliografia

Ks. Jacek [J. Kudera]: *Juliusz Ligoń. Jego życie i zasługi względem Górnego Śląska*. Opole 1918; J. Baranowicz: *Juliusz Ligoń. Śląski działacz i poeta*. Katowice 1960; W. Nawrocki: *Działalność oświatowa i literacka Juliusza Ligońa. Zarys naukowo-popularny*. Katowice 1962; J. Kuciańska: *Bibliografia twórczości Juliusza Ligońa 1858—1868*. „Studia Śląskie” 1970, T. 18.

Jacek Lyszczyzna

LOMPA JÓZEF (1797—1863), nauczyciel, poeta, powieściopisarz, publicysta, autor licznych prac popularnonaukowych z różnych dziedzin.

Urodził się 29 czerwca w Oleśnie, gdzie uczył się w szkole elementarnej. W wieku 14 lat oddany został na naukę do klasztoru Ojców Reformatorów w Wieluniu, nie czując jednak powołania do życia zakonnego, uciekł stamtąd i wrócił do domu. Został wówczas aplikantem sądu patrymonialnego w Oleśnie. Był później domowym nauczycielem, protokolantem i tłumaczem sądu miejskiego, wreszcie za namową ojca wstąpił w 1815 r. do seminarium nauczycielskiego we Wrocławiu, gdzie po dwóch latach uzyskał dyplom. Krótko pracował jako nauczyciel m.in. w Łomnicy i w Lublińcu, aby w r. 1820 objąć posadę w szkole elementarnej w Lubszy, gdzie spędził ponad 30 lat swego życia wypełnionego wyteżoną pracą. Złożono mu, co prawda, kilka innych propozycji, z żadnej z nich jednak nie udało mu się skorzystać. W 1822 r. miał trafić do seminarium nauczycielskiego w Bydgoszczy, tymczasem zmieniło ono swój charakter wyznaniowy na ewangelicki; w 1830 miał zostać nauczycielem w zakładzie